

РОЗВИТОК МЕТОДІВ ВИТРАТНОГО ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Витратний підхід до оцінки об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) заснований на економічних принципах заміщення і рівноваги цін. В основному він передбачає розрахунок такої суми, яка компенсує ліцензіару майбутні вигоди від володіння ОІВ. Ці кошти продавець може витратити на компенсацію в майбутньому можливостей даного ОІВ. Якщо ціна ОІВ при цих вихідних посилках буде встановлена на рівні, який перевищує поточну вартість майбутніх економічних вигод покупця від володіння ОІВ, то такий продукт не знайде свого попиту. І навпаки, якщо розмір майбутніх вигод перевищує ціну, то попит на ОІВ буде значним і ринок спровокує встановлення кращої відповідності між ціною ОІВ і майбутніми вигодами від його використання. Тобто комерційний потенціал ОІВ формується на засадах відповідності майбутньої економічної вигоди від володіння ним.

Оскільки ОІВ, як правило, не продається на ринку як матеріальні активи, у нас немає можливості розглядати діючі ринкові ціни як певний трамплін для використання витратного підходу. Тому цей підхід передбачає проведення підприємством розрахунків по відновленню та відтворенню запатентованого ОІВ, який підлягає оцінці: вартість відтворення - це вартість створення точної копії запатентованого ОІВ; вартість заміни – це вартість технологічного продукту з еквівалентною даній технології корисністю, який виконує ті ж самі функції, але може виконати необхідні завдання по-іншому.

Економічний зміст цього підходу полягає у визначенні сучасної (поточної) ринкової вартості ОІВ з урахуванням всіх витрат, необхідних для його створення, включаючи прибуток розроблювача. Згідно цим економічним принципам ліцензіат (інвестор) заплатить за оцінюваний нематеріальний актив не більше, ніж складають витрати на отримання за допомогою інвестицій ОІВ такої ж корисності. Базова аналітична залежність, з використанням якої можна визначити вартість інтелектуальної технології в рамках витратного підходу може мати наступний вигляд:

$$B_{\text{витр}}^{\text{ОІВ}} = K_{\text{мор}} \times K_{\text{знач}} \times \sum_{t=0}^{t=T} C_t^{\text{ОІВ}} \times I \times (1 + q)^t, \quad (1)$$

де $B_{\text{витр}}^{\text{ОІВ}}$ - оцінка вартості ОІВ, яка визначається з використанням вартісного підходу; $K_{\text{мор}}$ – коефіцієнт, який відтворює ступінь морального

старіння інтелектуальної технології ($K_{\text{мор}} = T_{\text{факт}}/T_{\text{повн}}$); $T_{\text{факт}}$ - фактичний термін споживання інтелектуальної технології; $T_{\text{повн}}$ - повний (розрахунковий, нормативний) термін споживання інтелектуальної технології; $K_{\text{знач}}$ - комплексний коефіцієнт наукової корисності (значимості), який в більшості випадків визначається з використанням експертних оцінок; t – рік, в якому проводилося здійснення витрат ($t = 1 \dots T$); T – весь період часу, на протязі якого проводилися роботи по створенню (розробці) ОІВ; $C_t^{\text{ОІВ}}$ – витрати на розробку ОІВ (фінансування розробником НДДКР, технологічної підготовки виробництва, виготовлення дослідних зразків і т.п.) в t -му році (зазвичай в $C_t^{\text{ОІВ}}$ включаються і витрати на правову охорону результатів творчої праці); I – індекс, який враховує інфляцію (визначається як відношення індексу цін на дату оцінки до індексу цін в t -му році); q – розмір ставки приведення (ставка прибутковості по альтернативних інвестиціях).

Витратний підхід застосовується по відношенню до тих інтелектуальних технологій, які розроблені самим продавцем (він є одночасно і розробником і власником технології), для яких не існує ефективного ринку (науково-дослідні і дослідно-конструкторські розробки, програмні продукти спеціального призначення й ін.). Витратний підхід також використовується при оцінці вартості інтелектуальних технологій, якщо неможливо знайти об'єкт – аналог, відсутній який-небудь досвід реалізації подібних об'єктів або прогноз майбутніх доходів не стабільний. Середовище реалізації такого інтелектуальних продуктів дуже невизначене і успіх залежить від великої кількості чинників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Косенко О.П., Перерва П.Г., Ткачов М.М. Розвиток методів вартісної оцінки нематеріальних активів та об'єктів інтелектуальної власності // Научные труды ДонНТУ : сб. науч. тр. Сер. : экономическая. – Донецк : ДонНТУ, 2014. – № 4. – С. 57-66.

2. Pererva P.G. Technology transfer / P.G.Pererva, György Kocziszky, D.Szakaly, M.Somosi Veres - Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.

Перерва П.Г., Кобелева Т.О., Ткачова Н.П. Підвищення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств на засадах синергетичного бенчмаркінгу // Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка" : зб. наук. праць. – Львів : Львівська політехніка, 2015. – № 819. – С. 167-174.

3. Комплаенс программа промышленного предприятия / Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М. – Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.

4.Перерва П.Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер.: Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.

УДК 31.17.001.76

Тебенко В.М.¹

¹канд. екон. наук, доц., Таврійський державний агротехнологічний університет

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ВИД ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Інноваційна діяльність є важливою складовою системи заходів щодо прискорення розвитку сільського господарства та підвищення його конкурентоспроможності. Інноваційна діяльність в аграрному секторі є різновидом підприємницької діяльності, тому в інноваціях мають бути зацікавлені насамперед сільськогосподарські товаровиробники. Однак незадовільні фінансові можливості більшості агропідприємств є причиною низького рівня інноваційної активності агропідприємств.

Аграрна галузь є однією з найбільш важливих галузей економіки країни, яка включає різні види економічної діяльності щодо виробництва сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, а також доставки їх до кінцевого споживача. Перехід на інноваційний шлях розвитку та інтенсифікація аграрного сектору стають в сучасних умовах господарювання не тільки головними напрямками його розвитку, але й практично єдиними можливостями для стабілізації виробництва, задоволення потреб споживачів в якісних продуктах харчування.

Проблема розвитку інноваційного підприємництва в Україні зумовлена переходом економіки на якісно новий – інноваційний тип розвитку. Економічне зростання країни в сучасних умовах значною мірою залежить від її здатності адаптуватися до технологічних зрушень, а збільшення обігу та зростання виробництва – від інновацій. Дослідження інноваційної активності підприємств України показує, що найбільш вагомими факторами, що вплинули на інноваційну діяльність, є зменшення обсягів фінансування та витрат на виконання державних програм, наявність прогалин у законодавстві та недостатній попит на інноваційну продукцію.

Впровадження інноваційних технологій в аграрному секторі економіки має свої особливості через велику різноманітність виробників, починаючи від дрібного селянського сектора: домогосподарства, фермерські господарства (малий бізнес), сільськогосподарські підприємства різних організаційних форм. Окрім названих суб'єктів господарювання, в останні роки створюються великі холдингові об'єднання. Всі ці організаційні структури